

UNITATEA TEMATICĂ 4
Conținuturi vizate prin subiectul III:
proza interbelică/ romanul de tip obiectiv
Autor canonic: Liviu Rebreanu

TESTUL 4

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Se dă următorul text:

PROFESORUL: *De douăsprezece ore trăiesc într-un vis absurd. Cel mai absurd dintre visuri. De câteva ori, mi-am spus: „Dac-ar fi adevărat? Dacă s-ar putea să fie adevărat?” Uite, și adineauri, pe stradă, m-am oprit din fugă – fugeam... M-am oprit deodată și am pus mâna pe mine... „Doamne! Numai de nu m-aș trezi ...” Mona! Simt că încep să mă trezesc. Nimic n-a fost adevărat.*

MONA: *Nimic? (Îl sărută.) Nici sărutarea asta?*

PROFESORUL: *Te duci, Mona. Pleci și nu te mai întorci. N-am să te mai văd niciodată.*

MONA: *Marin, acolo sus, lângă Alcor, e o stea... o stea care de astă-noapte poartă numele meu... Tu n-ai văzut-o niciodată, dar știi că e acolo. Eu voi fi totdeauna aici. (Iese ușor, în timp ce el a rămas cu privirea spre cer, spre Ursa Mare, spre Alcor, spre steaua lui nevăzută.)*
(Mihail Sebastian, **Steaua fără nume**)

Scrie răspunsul la fiecare dintre următoarele cerințe:

1. Menționează câte un antonim pentru cuvintele: *nimic, adevărat.* **2 puncte**
2. Prezintă rolul semnelor de punctuație în secvența: *Doamne! Numai de nu m-aș trezi...* **2 puncte**
3. Construiește un enunț în care să folosești o locuțiune/expresie care conține substantivul *nume*. **2 puncte**
4. Precizează două motive literare prezente în textul dat. **4 puncte**
5. Transcrie, din textul dat, două cuvinte/grupuri de cuvinte care sunt mărci ale adresării directe. **4 puncte**
6. Menționează o modalitate de caracterizare a personajului Profesorul, exemplificând-o cu o secvență semnificativă din textul dat. **4 puncte**
7. Prezintă rolul notațiilor autorului în textul dat. **4 puncte**
8. Ilustrează, cu câte un exemplu din textul dat, două trăsături ale genului dramatic. **4 puncte**
9. Comentează, în 60–100 de cuvinte, următoarea secvență din text:
De douăsprezece ore trăiesc într-un vis absurd. Cel mai absurd dintre visuri. De câteva ori, mi-am spus: „Dac-ar fi adevărat? Dacă s-ar putea să fie adevărat?” Uite, și adineauri, pe stradă, m-am oprit din fugă – fugeam... M-am oprit deodată și am pus mâna pe mine... „Doamne! Numai de nu m-aș trezi ...” **4 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Scrie un text de tip argumentativ, de 150-300 de cuvinte (15-30 de rânduri), despre modul în care stările sufletești influențează percepția naturii exterioare.

În elaborarea textului de tip argumentativ, trebuie:

- să respecti structura discursului de tip argumentativ: formularea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei aprecieri; **8 puncte**

- să ai conținutul adecvat argumentării pe o temă dată: formularea ipotezei/a propriei opinii față de problematica pusă în discuție, enunțarea și dezvoltarea corespunzătoare a două argumente adecvate ipotezei, formularea unei concluzii pertinente; 16 puncte
- să respecti normele limbii literare (registru stilistic adecvat, normele de exprimare, de ortografie și de punctuație) și limitele de spațiu indicate. 6 puncte

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

Redactează un eseu, de 600-900 de cuvinte (două-trei pagini), despre *particularitățile romanului*, prin referire la o operă literară studiată din creația unui scriitor canonic.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea romanului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/ literar, într-o orientare tematică;
- ilustrarea temei romanului studiat prin două episoade/ citate/ secvențe comentate;
- prezentarea a patru elemente de structură și de compoziție ale textului narativ, semnificative pentru tema și viziunea despre lume din romanul studiat (de exemplu: *acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narrative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbajul personajelor* etc.);
- susținerea unei opinii despre modul în care o idee sau tema se reflectă în romanul studiat.

Notă! Ordinea integrării reperelor în cuprinsul eseului este la alegere.

Pentru conținutul eseului vei primi **16 puncte** (câte 4 puncte pentru fiecare cerință/ reper). Pentru redactarea eseului vei primi **14 puncte** (*organizarea ideilor în scris* – 3 puncte; *abilități de analiză și de argumentare* – 3 puncte; *utilizarea limbii literare* – 2 puncte; *ortografia* – 2 puncte; *punctuația* – 2 puncte; *așezarea în pagină, lizibilitatea* – 1 punct, *încadrarea în limitele de spațiu indicate* – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 600 de cuvinte (două pagini) și să dezvolte subiectul propus.

TESTUL 5

SUBIECTUL I (30 de puncte)

Se dă următorul text:

Actul al treilea, Scena III

MANOLE (se sufocă): *Vorbii – voi.*

UNUL: *Tu să vorbești că a ta a fost pațima de a clădi.*

MIRA (nespus de rugător): *Manole...*

MANOLE: *N-am prins pe nimeni. A mea a fost patima, eu am fost al patimei, eu am fost. Nu, n-am prins pe nimeni. Vai nouă, Mira, biserica s-a tot prăbușit – cu cât se prăbușea – pațima creștea. Eu nu știu. Cineva ne-a încercat. Acum e totul ... dă-mi mâinile tale, Mira. (Îi ridică mâinile și-și îngroapă fața în ele, se scutură.)*

MIRA (îi mângâie pe cap): *Meșterul meu. Păr negru. Cap fierbinte.*

MANOLE (o mângâie): *Viață fără pereche ești. Trup tânăr. Sânge fără păcat. Ochii aceștia au fost făcuți să se bucure de verdeață, de lucruri mici, de ape și de furtuni. Inima a fost făcută să iubească și niciodată să tacă. Noi, oameni răi, am speriat ochii și inima.*

MIRA (îi privește cu mare și liniștită iubire): *Meștere.*

ZIDARII (lucrează la zid)

TESTUL 4

SUBIECTUL I

Text-suport: fragment din *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian

1. *Nimic* – tot; *adevărat* – fals.
2. Ghilimelele reproduc gândul intim al personajului; semnul exclamării este impus de vocativul cu valoare interjecțională a lexemului *Doamne*; punctele de suspensie – marchează tensiunea interioară ce apare la confluența vis – realitate, teama că iubirea aproape ireală pe care o trăiește se va destrăma.
3. [*A avea un nume; a fi un nume mare; a da un nume, a-și face un nume, în numele cuiva* etc.] *Și-a făcut un nume* destul de repede în rândul avocaților, numai prin munca și talentul său.
4. Motive literare: *visul, sărutul*.
5. Mărci ale adresării directe: interjecția – *Uite*, ...vocativul – *Mona!* ...
6. Profesorul este caracterizat indirect prin comportamentul, atitudinile și limbajul său: *De douăsprezece ore trăiesc într-un vis absurd*.
7. În textul dramatic citat, indicațiile scenice au rolul de a dirija jocul actorilor, prin precizarea mișcării scenice, a gesturilor făcute de personaje, a emoțiilor, a tonalității și a atitudinilor acestora. De asemenea, aceste notații au rolul de a caracteriza direct sau indirect personajele.
8. Fragmentul citat aparține genului dramatic, întrucât textul este organizat pe o succesiune de replici, modul de expunere folosit fiind dialogul. De asemenea, prezența didascalilor este argumentul cel mai convingător al apartenenței textului la genul dramatic.
9. Secvența propusă spre a fi comentată din replica Profesorului este o confesiune cu puternice accente lirice, care dezvăluie viața interioară a personajului. Un însingurat, stăpânit de neîncredere, trăiește miracolul iubirii și traversează un acut sentiment de teamă că iubirea să nu se destrame. Viața interioară se reflectă și în gesturi febrile – *m-am oprit din fugă – fugeam...*, dorind să se îndepărteze cât mai mult de clipa în care visul de iubire, este convins, se va risipi. Întrebările retorice ascund o puternică dorință, împlinirea neașteptată a unui vis, dar devoalează în același timp novicele în dragoste, inocentul dominat de o mălădivă neîncredere în sine, că ar putea fi iubit cu adevărat.

SUBIECTUL al II-lea

Text argumentativ pe tema: modul în care stările sufletești influențează percepția naturii

Plan de idei:

- Stările sufletești influențează modul în care ne raportăm la lumea exterioară.
- Tristețea trăită intens anulează farmecul naturii și bucuriile mărunte.
- Preaplina sufletesc, fericirea interioară colorează și cele mai întunecate zile de iarnă.
- Important este echilibrul interior pentru a evita căderea în capcanele depresiei.

Felul în care ne simțim influențează modul în care percepem lumea din jurul nostru. Stările noastre sufletești determină stările naturii, percepute în planul subiectivității.

Pe de o parte, cel care este prins de mrejele tristeții, provocate de pierderea cuiva drag sau de un eșec, nu are puterea să treacă de cenușiul existenței și să vadă seninul de afară. Suferința interioară anulează farmecul naturii exterioare și face ca viața să pară lipsită de sens și bucurie. În poezia de dragoste eminesciană, există o etapă a iubirii stinse, în care poetul, apăsător de dezamăgire, regret și suferință percepe natura ca o toamnă eternă, cu

ploi, ceață, vânt, deși, în etapa anterioară, a iubirii împlinite, se bucurase de farmecul deplin al codrului cu ape line.

Pe de altă parte, bucuria sufletească face ca natura exterioară să fie frumoasă, să îmbrace culori vii și să răspundă preaplînului sufletesc. Nici ploaia și nici furtuna nu reușesc să întunece seninul din suflet, care ne aduce echilibrul și pace interioară. Exempletul cel mai grăitor este al îndrăgostitului care, trăind frenezia acestui sublim sentiment, uită de frig, de ploaie, de nori, căci sufletul său *arde-n iubire ca para*.

Prin urmare, anotimpul din suflet nu este întotdeauna în concordanță cu anotimpul din natură, putem trăi iarna tristeții în cea mai exuberantă vară sau primăvara bucuriei în cea mai posomorâtă iarnă. Suferința și bucuria fac parte din viață, important este să găsim un echilibru interior care să nu ne lase să zăbovim prea mult în depresie, atunci când, fără să vrem aceasta ne prinde în capcanele ei.

SUBIECTUL al III-lea

Eseu pe tema: *Ilustrarea particularităților romanului*

Textul literar ales: *Ion* de Liviu Rebreanu

• Evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea romanului studiat într-o tipologie, într-un curent cultural/literar, într-o orientare tematică.

Ca specie literară, romanul se impune în literatura română relativ târziu, prima realizare izbutită de acest gen fiind romanul *Ciocoii vechi și noi* al lui Nicolae Filimon publicat în 1863. Operă literară de dimensiuni ample, dezvoltând unul sau mai multe conflicte ce evoluează pe mai multe fire narative, cu o intrigă complicată și o problematică extrem de complexă, cu personaje numeroase, bine individualizate, romanul se afirmă deplin la noi abia în perioada interbelică.

Publicarea în 1920 a romanului *Ion* de către Liviu Rebreanu deschide drumul romanului românesc modern. Romanul este rodul unei elaborări îndelungate și al unei minuțioase documentări, fiind anticipat de nuvele ca *Zestrea*, *Rușinea*, *Răfuiala*, care ilustrează probleme fundamentale ale existenței rurale: problema pământului, a iubirii și a căsătoriei etc. pe care Liviu Rebreanu le dezvoltă și în romanul *Ion*.

Referitor la geneza romanului, autorul mărturisește că ideea scrierii sale i-a fost dată de întâmplări autentice care i-au fost povestite ori al căror martor a fost. Marcat de povestea unei tinere fete de la țară păcălită de un flăcău interesat doar de pământurile ei, ori de imaginea unui țăran care se apleacă și sărută pământul, Rebreanu scrie povestea lui Ion și a Anei, creând un roman realist de observație socială, o frescă a societății rurale românești din zona Transilvaniei, un roman mai degrabă tradițional prin problematica și formula narativă abordată, dar modern prin arta narativă și stilul adoptat.

• Ilustrarea temei romanului studiat prin două episoade/citate/secvențe comentate.

• Prezentarea, prin referire la romanul studiat, a patru elemente de construcție a subiectului și/ sau ale compoziției (de exemplu: *acțiune, secvență narativă, conflict, relații temporale și spațiale, construcția personajelor, incipit, final, perspectivă narativă, tehnici narative* etc.).

Naratorul omniscient și omniprezent reconstituie în mod obiectiv atmosfera satului transilvănean de pe la începutul secolului al XX-lea. Rebreanu proiectează acțiunea romanului în satul Pripas care ar putea fi chiar satul copilăriei sale, Prislop. Despre Ion al Gănețășului, personaj așezat în centrul romanului, autorul ne spune, de asemenea, că el a existat în realitate, personajul pe care îl creează fiind o ipostază a acestui țăran însetat de pământ pe care el l-a cunoscut.

Prin problematica abordată, aceea a satului și a țăranului român, romanul *Ion* este mai degrabă unul de factură tradițională în care naratorul omniscient relatează la persoana a treia,

În mod obiectiv, neimplicându-se afectiv în prezentarea faptelor narate. Opera își definește însă modernitatea prin maniera realizării compoziționale, ca și prin artă narativă și stil.

Vorbind despre compoziția romanelor sale, Rebreanu mărturisește că a intenționat să le dea acestora forma unui „corp sferoid”. Romanul *Ion* se deschide și se încheie cu aceeași imagine, a satului Pripas, un sat *pîit într-o scrîntitură de dealuri*. Autorul ne introduce în atmosfera satului transilvănean și în spațiul ficțiunii romanului, pe drumul ce intră în Pripas și ne scoate din el pe același drum, refăcut în sens invers. Simbolic, romanul se deschide cu un capitol simplu intitulat *Începutul* și se încheie cu unul sugestiv numit *Sfârșitul*, între cele două repere derulându-se existența personajului central, Ion.

Romanul a fost structurat în două mari părți cu titluri sugestive pentru conținutul lor: *Glasul pământului* și *Glasul iubirii*. Între cele două chemări se zbate sufletul țaranului Ion care, deși o iubește pătimaș pe Florica, o fată frumoasă, dar săracă, hotărăște să se însoare cu Ana lui Vasile Baci, ispitit de pământurile acestuia, care l-ar scoate din sărăcie, dar i-ar reda și demnitatea pierdută odată cu pământurile pe care le deținuse cândva familia sa, dar pe care Alexandru Glanetașu, rob de băutură, nu fusese capabil să le muncească și să le păstreze. Intriga romanului pare să fie astfel destul de simplă, problematica sa este însă complexă, autorul propunându-și să realizeze o amplă monografie a satului românesc. Ideea este relevată de la bun început în fragmentul expozitiv, cu valoare de incipit, în care autorul ne prezintă o imagine panoramică a satului Pripas surprins într-o zi de sărbătoare, la horă. Ni se dezvăluie imaginea unui sat stratificat social, stratificarea definindu-se chiar și în interiorul clasei țărănești. Ne sunt prezentați țărani înstăriți, care au pământ, asemenea lui Vasile Baci sau George Bulbuc, dar și țărani *săraci ca degetul* ca Ion al Glanetașului, ori ca Florica văduvei lui Maxim Oprea. Autorul introduce, în acest context, și imaginea unui chiabur ce-și mângăie pantecele umflat, arătând că *lui de nimeni nu-i pasă*, dar și pe cea a lui Alexandru Glanetașu, care trăiește umilința sărăciei, neîndrăznind să se amestece în vorbă cu cei bogați, *ca un câine pripășit la ușa bucătăriei*.

Fragmentul definește și cele două planuri fundamentale în care se desfășoară acțiunea și care evoluează paralel în operă. Alături de țărani, la horă participă și intelectualii satului, familia învățătorului Herdelea și preotul Bekciug. Și în interiorul intelectualității rurale pare să se definească un conflict născut din dorința fiecăruia de a-și impune autoritatea în rândul oamenilor.

Astfel, primul plan, fundamental în roman, surprinde existența țăranilor, așezând în centrul imaginii destinul lui Ion, cel de-al doilea surprinde imaginea intelectualității. Cu o evoluție paralelă, cele două planuri ajung să se intersecteze în momente cruciale din evoluția acțiunii (exemplu – capitolul intitulat *Nunta*), sugerându-se faptul că și în existența intelectualilor, ca și în aceea a țăranilor, intervine aceeași problemă: căsătoria condiționată de avere. (Ca și Ion, deși iubește pe altcineva, Laura, fiica învățătorului, este nevoită să accepte căsătoria cu George Pinteș, pentru că acesta nu cere zestre.)

Roman cu o problematică extrem de complexă, *Ion* pune în centrul său problema țărănească, definită, în esență, de problema pământului și de care se leagă cea a iubirii și a căsătoriei. Pe de altă parte, cu intenția de a reconstitui atmosfera specifică satului românesc din Transilvania, Liviu Rebreanu raportează la destinul intelectualității rurale problema națională (problema adoptării și obligativității folosirii limbii maghiare, susținerea candidaturii unor politicieni maghiari etc.).

În spiritul realismului, autorul definește în romanul său o tipologie umană specifică lumii evocate. Fundamental rămâne țaranul, reprezentat tipologic prin Ion (motivație găsită și în titlul romanului, numele personajului având simplitate, iar eroul, statutul comun, specific lumii țărănești). Ion este un tip al țaranului, profund individualizat însă de patima pământului.

Setea atavică (*n.n.* – transmisă de la strămoși) a pământului, dragostea de viață și de muncă fac din Ion un tip al țaranului. El și-ar fi putut schimba statutul social, dar nu o face, pentru că „pământul îi e mai drag ca o mamă”. În fața pământului pe care îl vede ca pe un uriaș, se simte slab, neînsemnat și exclamă extaziat: „Cât pământ, Doamne!” Într-un gest

de pioasă recunoștință și venerație, Ion se apleacă și, în genunchi, sărută pământul, conștient de faptul că, de pământ se leagă indisolubil destinul său.

Pe Ion, însă, patima pământului îl împinge până în pragul cel mai de jos al dezumanizării, ceea ce motivează afirmația lui G. Călinescu, potrivit căreia Ion nu este decât un instinctual, un primitiv, „o brută”. Relația sa cu Ana și Vasile Baciș îl individualizează, dar, în cele din urmă, comportamentul său are și o motivație socială. Pentru Ion, pământul înseamnă și demnitate umană. Căsătoria cu Ana, fata cea urâțică a lui Vasile Baciș și renunțarea la Florica înseamnă să scape de umilința de a fi numit *sărântocul* satului, să fie și el *cineva* în lumea în care trăiește.

Cazul lui Ion nu este singular în lumea satului Pripas. La fel procedaseră și Vasile Baciș și Alexandru Glanetașu. Spre deosebire de Vasile Baciș însă, Ion nu este capabil să recunoască în Ana femeia care merită iubirea sau, cel puțin, recunoștința sa, ba, mai mult, o neglijează și o brutalizează, împingând-o la sinucidere. Chiar și în copilul ce se naște din căsătoria sa cu Ana, Ion nu vede decât garanția păstrării pământurilor sale.

Esența condiției sale este însă tragică. Măcinat de o profundă dramă interioară, împărțindu-și viața între cele două chemări, a pământului și a iubirii, Ion nu poate alege, nefiind capabil de a renunța nici la Florica. Căsătorită ca și Ion, din motive de ordin social, cu George Bulbuc, Florica răspunde și ea acestei chemări. După moartea Anei și a copilului, Ion se întoarce la Florica, însă sfârșește tragic. Surprins de George în casa lui, el va fi ucis de acesta, fiind lovit cu sapa în cap. Zbaterea de o viață a lui Ion fusese zadarnică. În cele din urmă, el pierde tot. Patima năvalnică ce îl stăpânește îl duce la moarte.

În evidențierea ideii acestei inutilități a vieții golete de sens a lui Ion, importantă devine și maniera de realizare compozițională a romanului. În final, autorul ne întoarce privirea asupra imaginii inițiale. Peste moartea lui Ion cercul se închide, ciclul urmează să fie însă refăcut. Revenind în punctul de unde a pornit, autorul notează că: „peste zvârcolirile vieții, satul a rămas înapoi același. Câțiva au pierit, alții le-au luat locul...”

Desăvârșita artă a creării unui personaj atât de complex ce a stârnit interesul criticii literare care a apreciat fie „inteligența ascuțită dublată de o viclenie procedurală” (E. Lovinescu), fie primitivismul ființei supuse instinctului ce face din el o brută, conferă romanului rebrenian modernitate.

Modernă este opera și prin arta narativă adoptată. Autorul folosește o tehnică narativă modernă cum este aceea a planurilor paralele, a contrapunctului, a anticipării sau a simbolului. Moartea Anei, de pildă, este anticipată de spânzurarea cărciumarului Avrum, ca și de discuția pe care aceasta o are cu bătrânul Moarcăș. Pe de altă parte, simbolic, funia pe care o zărește deasupra capului în grajd, devine o amenințare, dar și o chemare la moarte în același timp.

Cu intenția de a crea o secvență de viață autentică, Rebreanu adoptă un limbaj simplu, fără podoabe stilistice, un așa-numit „stil cenușiu”.

• **Susținerea unei opinii despre modul în care o idee sau tema se reflectă în romanul studiat.**

Prin autenticitatea scrierii, prin obiectivitatea reflectării realității în operă, prin arta narativă modernă, ca și prin limbajul artistic inedit atrăgând atenția prin simplitate, romanul *Ion* este una dintre creațiile de excepție din literatură, o capodoperă a genului la noi.